

κατά τη γνώμη μου

του ΛΕΑΝΔΡΟΥ ΠΟΛΕΝΑΚΗ

Ένας Αριστοφάνης «μπρεχτικά» σχολιασμένος «Ειρήνη» από το Αμφι-Θέατρο στο Ηρώδειο

Διδαγμένη το 421 π.Χ. χρόνο της — προσωρινής — ανα-
κωχής ανάμεσα σε Σπαρτι-
άτες και Αθηναίους (Νικίας
Ειρήνη), η κωμωδία αυτή του
Αριστοφάνη αποτελεί περισσό-
τερο μια «πολιτική μπροσούρα»
της εποχής της με σκοπό να
προπαγανδίζει τα πραγματικά
αγαθά της απόλεμης ζωής και
λιγότερο μια ουτοπιστική ανα-
ζήτηση παραδείσων, όπως τα
υπόλοιπα σωζόμενα έργα του
ποιητή. Διαφέρει λοιπόν κατά
τούτο από τα τελευταία, δεν
διαθέτει «διφορούμενο» τέλος,
όπως π.χ. οι «Ορνίθες» ή ο
«Πλούτος». Η «Ειρήνη» πράγματι
τελειώνει «δοξαστικά», με ένα
κόμο, χωρίς το συνηθισμένο
υπαίνυγμό του Αριστοφάνη, που
μας «κλείνει το μάτι» πάντα στην
«έξοδο» των κωμωδιών του, σαν
να θέλει να μας πει ότι, όλα όσα
παρακολούθησαμε δεν ήταν παρά
ένα παιχνίδι, ένα χαρούμενο
διάλειμμα στις καθημερινές δυ-
σκολίες του βίου και τίποτα
περισσότερο. Ο Πελοποννησια-
κός Πόλεμος βρίσκονταν άλλω-
στε στο δέκατο ήδη χρόνο του
όταν διασκόταν η κωμωδία αυτή
και δεν υπήρχαν, φαντάζομαι,
περιθώρια για να «παιζει» ο
ποιητής με το θέμα της ανακωχής
που «έκανε» τό ζήνοντας
στους θεατές του α και την
παρामीκη αμφιβολία α την
αποτελεσματικότητα της αναμε-
νόμενης συνθήκης. Αν τώρα η
διακρίση των εχθροπραξιών δεν
κράτησε πολύ, αν ο πόλεμος
ξανάρχιζε, χειρότερο από πριν,
αν η ιστορία τελικά διέψευσε τον
Αριστοφάνη, αυτό είναι μια εντε-
λώς άλλη υπόθεση, και αποτελεί
έργο των ιστορικών να το κρί-

νουν. Θέλω να πω με τα πιο πάνω
δηλαδή, ότι το φινάλε της παρά-
στασης του «Αμφι-Θεάτρου», με
την Ειρήνη να «μαζεύει τα μπο-
γαλάκια της» και να φεύγει,
αφήνοντας στις «κρύα του λου-
τρού» τους Αθηναίους, ήταν μάλ-
λον μια «φαινή ιδέα» της σκηνο-
θεσίας (Σπύρος Ευαγγελάτος) ένα
«ιστορικό» σχόλιο, έξω από τις
προθέσεις του ποιητή. Το γενικό
«στυλ» άλλωστε γεμμανικό και-
παρέ που πρωτάνευσε στην παρά-
σταση, με τα λευκά βαμμένα
πρόσωπα και τα κοστούμια του
μεσοπολέμου, έδινε στην «Ειρή-
νη» το ύφος μάλλον ενός «Μπρε-
χτικά» σχολιασμένου Αριστοφά-
νη. Έτσι είδαμε έναν Τρυαίο
σκεπτικιστή και μελαγχολικό εξ
αρχής, λες κι ήξερε, σαν άλλος
Μοτίας Ρουστ, από πριν, το
μάταιο της «ατομικής», ξεκομμέ-
νος από τη «συλλογική δράση»,
προσπαθείας του να «φέρει την
ειρήνη».

Εν πάση περιπτώσει, αυτό

ήταν μια άποψη που, σωστή ή
λανθασμένη, υπηρετήθηκε πάν-
τως με συνέπεια στην παράστα-
ση. Οι χαρακτήρες των «ηρώων»,
δόθηκαν με αναγωγή σε ένα
μικτό, λαϊκό και «διανοουμενί-
στικο» ταυτόχρονα τύπο, κάτι
ανέμεσα σε πρόσωπα από την
«Όπερα της πεντάρας» του Μπρε-
χτ και σε ξεπεσμένους αστούς, κι
αν αφαιρέσουμε κάποιον «ιδι-
ακτισμό» στον σχεδιασμό τους,
μπορούμε να πούμε ότι πέτυχαν
να μεταδώσουν αυτήν την αίσθη-
ση «χαρούμενης παρακμής»,
στην οποία σκόπευαν. Όλοι
σχεδόν οι ηθοποιοί απέδωσαν
τους ρόλους τους με τρόπο
ζωντανό, άμεσο, θα έλεγα «Αρι-
στοφανικό», αν παραβλέψουμε
κάποιες εξεζητημένες στιγμές
τους, οφειλόμενες περισσότερο
στην «τραβηγμένη» προσπάθεια
της μετάφρασης να βρει «σύγ-
χρονες» αντιστοιχίες.

Ο κ. Σταύρος Παραβας, καθό-
λου «επιθεωρησιακός», «σοβα-

ρός» και ελαφρά μελαγχολικός
όπως ήδη παρατηρήσα, έδινε σε
«χαμηλούς τόνους» ένα Τρυαίο
σκεπτικιστή, «σκτισάροντα» με
ελαφρές πινελιές το πορτρέτο
του «προδομένου» ήρωα που μένει
στο τέλος μόνος. Η «παράβασή»
του που διαγράφηκε σε αυτό το
πλαίσιο, ήταν από τις καλύτερες
που έχω παρακολουθήσει τα
τελευταία χρόνια. Από τους υπό-
λοιπους ηθοποιούς σημειώνω α-
παραίτητα τις παρουσίες των κ κ
Νικήτα Ασρινάκη (β δούλος),
Τάσου Υφαντή (σπαρταριστός
Ερμής - αυλικός των Θεών),
Γιώργου Τσιδμή (α δούλος),
Γιάννη Ροζάκη (Ιεροκλής) και
της κυρίας Αλφίας Τασοπούλου
(Ειρήνη).

Τα σκηνικά και κοστούμια του
Γιάννου Πάτσα, χωρίς να ξεφεύ-
γουν από το «σύνδρομο του
παλιοπωλείου» που έχει τελευ-
ταία επικρατήσει στον Αριστο-
φάνη δημιουργούσαν πάντως την
εντύπωση της «ρημαγμένης πό-
λης» που γυρίζει να «ξαναστηθεί
στα πόδια της», μετά τη λείψατα
του πολέμου. Μουσική (Θάνος
Μικροΐστικός) και χορογραφία
(Γιάννης Φλερύ) παρέπεμπαν σα-
φώς σε «καμπαρέ».

Η μετάφραση του κ Παύλου
Μάτεως καταθέτει έναν όγκο
δουλειάς κι έναν απιστευτο μό-
χθο, θα πρέπει όμως κατά την
άποψή μου, να μην «αναλίσκεται»
τόσο πολύ στην ανεύρεση «σύγ-
χρονων» αντιστοιχιών που δεν
είναι παντοτε το ίδιο αποτελε-
σματικές. Η «λαϊκή» ιπση γλώσ-
σα που χρησιμοποιήθηκε, έφτανε
κάποτε (π.χ. στο διάλογο του
Τρυαίου με τις κόρες του λίγο
πριν «απογειωθεί») σε σημείο
εξεζητημένο.